

Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek, Özel Yetenek Sınavı Puanı ve Özgüven Düzeyleri Arasındaki İlişki

Muhsin DURAN¹, Nurdan ATEŞ², Hamdullah ATEŞ³

¹Dicle Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu. <https://orcid.org/0000-0002-9109-5804>

²Dicle Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu. <https://orcid.org/0000-0002-8626-970X>

³Dicle Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu. <https://orcid.org/0000-0002-4745-4881>

To cite this article/ Atf için:

Duran, M., Ateş, N. ve Ateş, H. (2022). Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek, özel yetenek sınavı puanı ve özgüven düzeyleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 62-75.

Özet

Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor alanı özel yetenek gerektiren alanlardan biridir. Her yıl, bu bölümler, bireylerin spora karşı olan yeteneklerini, yatkınlıklarını, bilgilerini ve davranış düzeylerini ölçmek ve öğrenci seçimini yapmak amacı ile özel yetenek sınavları düzenlemektedirler. Çalışmada Algılanan Sosyal Destek-Yetenek sınavı puanı ve Algılanan Sosyal Destek ile Özgüven arasındaki ilişki Beden Eğitimi ve Spor bölümü özelinde incelenecektir. Bu amaçla 189 öğrenciye anket uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS 23.0 ve SPSS Process 4.0 programları ile analiz edilmiştir. Öncelikle verilerin normallik testi yapılmış, ardından değişkenler arasındaki korelasyona bakılmış ve son olarak modelin analizine geçilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasındaki ilişkide Aile Yapısının aracı etkisi olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Özel Yetenek Puanı, Algılanan Sosyal Destek, Özgüven.

The Relationship Between the Perceived Social Support, Special Aptitude Test Score and Levels of Confidence of Physical Education and Sports Department Students

Abstract

Physical Education and Sports is one of the fields that require special aptitude in Turkey. Every year, these departments organize special aptitude exams in order to measure the abilities, tendencies, knowledge and behavior levels of individuals towards sports and to select students. In the study, the relationship between Perceived Social Support-Talent test score and Perceived Social Support and Self-Confidence will be examined in the Physical Education and Sports department. For this purpose, a questionnaire was applied to 189 students and the data obtained were analyzed with SPSS 23.0 and SPSS Process 4.0 programs. First of all, the normality test of the data was performed, then the correlation between the variables was examined and finally the analysis of the model was started. According to the results of the analysis, there was no significant relationship between the Perceived Social Support level and the Aptitude Test Score. It has been understood that Family Structure has a mediating effect on the relationship between the level of Perceived Social Support and the level of Self-Confidence.

Keywords: Special Aptitude Test, Perceived Social Support, Self-Confidence.

GİRİŞ

Türkiye'deki üniversitelerin birçoğunda mevcut olan bazı bölümlere alınacak öğrenciler, üniversitelerin ve fakültelerin kendi yaptıkları ve özel yetenek sınavı olarak adlandırılan yöntemle alınmaktadır. Yapılan sınavlar kendi içinde farklılık göstermekte, her alan kendi içinde ölçütler belirleyerek sınavlarını yapmakta ve adaylara puan vermektedir. Özel yetenek sınavlarına giren adayların puanlarını etkileyen birçok unsur vardır. Sosyo-ekonomik durumu, çevresinden aldığı sosyal destek, özgüven vs. bu etkenlerden bazılarıdır.

Çalışmada Algılanan Sosyal Destek-Yetenek sınavı puanı ve Algılanan Sosyal Destek ile Özgüven arasındaki ilişki incelenecektir. Bu kapsamda 189 kişiye anket uygulanmış ve veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde algılanan sosyal destek, özgüven ve yetenek sınavı ile ilgili kavramsal çerçeve verilmiştir. Üçüncü ve dördüncü bölümlerde veriler analiz edilmiş ve bulgularına yer verilmiştir. Son bölümde ise elde edilen sonuçlar tartışılmıştır. Literatür incelendiğinde bu kapsamda bir çalışmanın olmaması bu araştırmanın özgünlüğünü göstermektedir.

Algılanan Sosyal Destek

Sosyal destek, kişiye çevresindeki bireyler tarafından yapılan destek/yardım olarak tanımlanmaktadır. Gerginlik ve kriz gibi durumlarda kişiler, yardımcı olarak gördükleri arkadaşlarına ve aile bireyelerine yaslanma ve destek alma ihtiyacı duyarlar (Yılmaz vd., 2008).

Sosyal destek kavramını ilk kez ortaya atan Caplan (1974) olmasına rağmen, sosyal desteğe olan bilimsel ilgi büyük ölçüde 1976'lardan sonra daha çok artmıştır (Barrera, 1986; House vd., 1988; Berkman, 2000; Sarason ve Sarason, 2009). 1980'lerden bu yana araştırmacılar sosyal desteği üniter bir kavram olarak görmekten uzaklaşmış ve temel bileşenlerini belirleyerek terimin özgünlüğünü artırmaya çalışmışlardır (Baptista vd., 2020b). Cutrona vd. (1992), kavramın çok boyutlu doğasını göz önünde bulundurarak ve önceki çalışmalardan yola çıkarak, sosyal desteği beş temel boyutta modellemiştir. Bilgilendirici destek, gerçekler, tavsiyeler, rehberlik veya geri bildirim sunarken; Duygusal destek; sevgi, ilgi, empati veya sempati ifadelerinden oluşur; Saygınlık desteği, alıcının becerilerine, yeteneklerine ve içsel değerine olumlu bir saygı gösteri; Ağ desteği, bir üyelik veya aidiyet duygusunu teşvik etmekten oluşur ve Somut destek ise, alıcıya mal ve hizmet sağlamak olarak düşünülmektedir.

Baptista vd. tarafından belirtildiği gibi (2020a), kavramın sağlık araştırmalarına girmesinden bu yana, psikoloji de dahil olmak üzere, sosyoloji (Wellman ve Wortley, 1990; Turner ve Marino, 1994), eğitim (Wall, Covell ve MacIntyre, 1999; Wilcox, Winn ve Fyvie-Gauld, 2005) ve sosyal hizmet (Letourneau, Stewart ve Barnfather, 2004; Msengi, Arthur-Okor, Killion ve Schoer, 2015) gibi birçok farklı disiplinde kavram farklı yönleri ile araştırılmıştır.

İlgili literatüre bakıldığında algılanan sosyal destek ve alınan sosyal destek olmak üzere iki türlü sosyal destekten bahsedildiği görülmektedir. Algılanan sosyal destek, kişinin sosyal destek gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmadığına dair inancını ifade etmektedir. Algılanan sosyal destek, bireyin ihtiyaç duyduğunda oluşan, niteliksel ve öznel olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik olarak, algılanan sosyal desteğin alınan sosyal destekten daha belirleyici olduğu görülmektedir (Stokes, 1985).

Özgüven

Özgüven, kişilerin kendileri ile alakalı yorumları değerlendirmesi sonucunda oluşan, kendilerini önemli, değerli, başarılı bulup bulmamaya yönelik tutumlarını ve inançlarını ifade eden ve bunun sonucunda da davranışlarını etkileyen bir duygu durumudur (Özdemir, 2016). Bireyin kendini değerli hissetmesi ve kendini geliştirmesi özgüveninin kazanmasını sağlayan en önemli etkidir.

Bilgin'in (2001) ergenlerin özgüven düzeyini araştırdığı çalışmasında, öğrencilerin özgüven düzeyleri ile hayat amaçları ve diğer kişiler ile olumlu ilişkiler arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Torucu (1992), ebeveyn tutumlarındaki farklılıklar ile sosyo-ekonomik düzeyin özgüvene olan etkisini ele aldığı çalışmasında, düşük sosyo ekonomik seviyeye sahip olan kişilerde düşük özgüven olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Akt: Başoğlu, 2007).

Richards vd. (1991), ebeveyn tutumları ile özgüven arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada, özgüvenin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini ve anne babanın destekleyici tavrının öğrencinin özgüvenini artırdığını göstermişlerdir (Çelik, 2001).

Yetenek Sınavı Puanı

Türkiye'deki yükseköğretim programlarına öğrenci seçme ve yerleştirme, adayların tercihleri ve Öğrenci Seçme Sınavı sonuçlarına göre yapılır. Bu sınav, Yükseköğretim Kurulu'nun bir parçası olan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından merkezi olarak uygulanır. Ancak özel yetenek gerektiren yükseköğretim programlarına uygun öğrencilerin seçilebilmesi için özel yetenek sınavları ve diğer seçme ve yerleştirme işlemleri yükseköğretim kurumlarının kendileri tarafından kullanılmaktadır (ÖSYM, 2021). Bu tür sınavlar Özel Yetenek Seçme Sınavları olarak bilinir.

Özel Yetenek sınavları genellikle ilgili yeteneklerin göstergesi olarak hizmet eden davranışları gözlemleyerek ve puanlayarak yapılır. Bu nedenle adaylardan bazı görevleri yerine getirmeleri istenmekte ve görevlerin süreç ve sonuçları gözlemlenerek ölçümler alınmaktadır. Müzik eğitimi ya da Beden Eğitimi gibi özel yetenek sınavı ile girilen fakülteler için belirlenen görevleri yerine getirmek üzere seçilen öğrencilere özel yetenek testleri yapılmakta ve adaylara çeşitli görevlerdeki başarılarına göre puanlayıcılar tarafından puan verilmektedir. Adayların programa kabul edilip edilmeyeceklerinin belirlenmesinde performanslarına göre verilen kararlar büyük önem taşımaktadır. Doğru kararlar, ölçüm sürecinin güvenilirliğine ve geçerliliğine bağlıdır (Traub, 1994; Nunnally ve Bernstein, 1994; Cohen, Swerdlik ve Philips, 1996; Baykul, 2000).

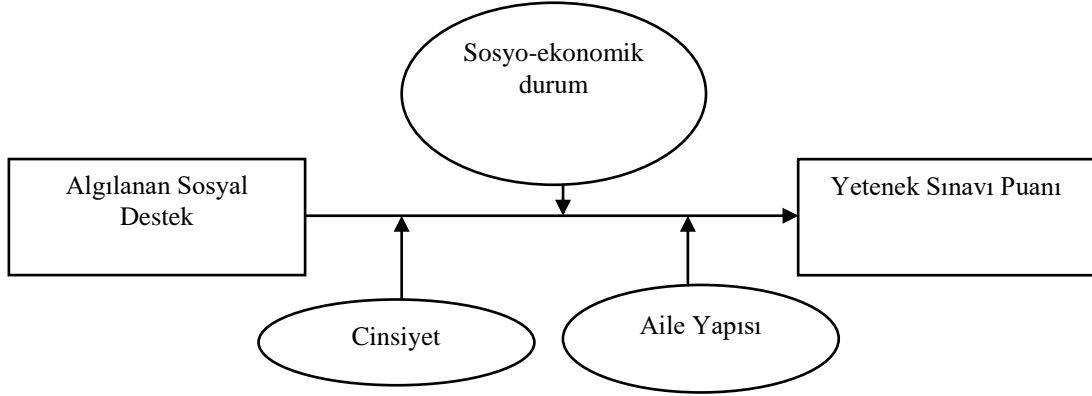
YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu ve veri toplama araçlarına yer verilecektir.

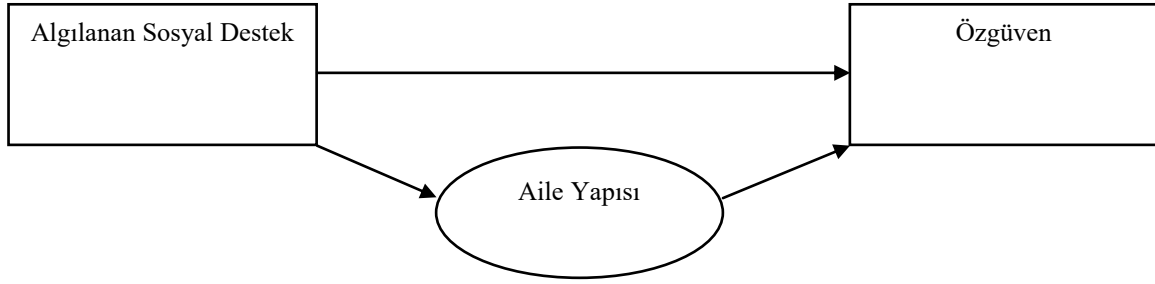
Araştırmada Kullanılan Modeller

Çalışmada iki ayrı model kullanılmıştır. Birinci modelde Algılanan Sosyal Destek ile Yetenek sınavı puanı arasındaki ilişkide cinsiyet, sosyo-ekonomik durum ve aile yapısının düzenleyici (moderatör) etkisi ayrı ayrı ölçülecektir. İkinci modelde ise yine Algılanan Sosyal Destek ile

Özgüven arasındaki ilişkide Aile Yapısının aracı etkisi analiz edilecektir. İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Test edilecek araştırma modelleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli 1

Şekil 2. Araştırma Modeli 2

Bu modeller sonrasında aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H₁: Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1abc}: Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasındaki ilişkide Sosyo-ekonomik durumun, Cinsiyetin ve Aile Yapısının düzenleyici etkisi vardır.

H₂: Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2a}: Algılanan Sosyal Destek düzeyi alt boyutları ile Özgüven düzeyi alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2b}: Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasındaki ilişkide Aile Yapısının aracı etkisi vardır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme internet üzerinden paylaşılan anket linki ile ulaşılmıştır. İnternette Google Formlar üzerinde hazırlanan anket öğrencilerle paylaşılmış ve

189 adet katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	57	30,2
	Erkek	132	69,8
Sınıf	1. Sınıf	24	12,7
	2. Sınıf	46	24,3
	3. Sınıf	88	46,6
	4. Sınıf	31	16,4
Yaş	18 ve altı	2	1,1
	19	13	6,9
	20	38	20,1
	21	46	24,3
	21 ve üzeri	90	47,6
Sosyo-Ekonomik Durum	Çok Kötü	3	1,6
	Kötü	25	13,2
	Orta	124	65,6
	İyi	35	18,5
	Çok İyi	2	1,1
Anne Eğitim Durumu	Herhangi bir eğitim almamış	95	50,3
	İlköğretim mezunu	75	39,7
	Lise mezunu	15	7,9
	Üniversite mezunu	4	2,1
Baba Eğitim Durumu	Herhangi bir eğitim almamış	35	18,5
	İlköğretim mezunu	107	56,6
	Lise mezunu	36	19,0
	Üniversite mezunu	11	5,8
Anne-Baba Durumu	Birlikte yaşıyorlar	158	83,6
	Boşandılar	6	3,2
	Anne ya da babadan birisi vefat etmiş	25	13,2
Toplam		189	100,0

Veri Toplama Araçları

Çalışmada üç farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özellikler ile YGS ve Yetenek sınavından aldıkları puanlar toplanmıştır. Kullanılan ikinci ölçüm aracı Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğidir. Zimet vd., (1988) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Eker vd. (2001) tarafından yapılmıştır. Üç farklı kaynaktan (aile, arkadaş ve özel bir insan) alınan sosyal desteğin yeterliliğini öznel olarak değerlendiren 12 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçekte yer alan 1, 2, 7 ve 10 numaralı ifadeler aileden alınan sosyal desteği, 3, 4, 8 ve 10 numaralı ifadeler arkadaş(lar)dan alınan sosyal desteği ve 5, 6, 9 ve 11 numaralı ifadeler özel bir insandan (flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor gibi) alınan sosyal desteği ölçmektedir. Ölçeğin Cronbach's alfa katsayısı $\alpha=.89$ olarak rapor edilmiştir.

Kullanılan ölçeklerden ikincisi Özgüven Ölçeğidir. Akın (2007) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Özgüven Ölçeği 33 ifadeden oluşmaktadır. İç özgüven alt boyutu, bireylerin kendilerine yönelik özgüvenleriyle ilişkili olup, bireyin kendini sevmesi, tanınması, açık hedefler belirlemesi, pozitif düşünme becerisine sahip olması, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesi gibi özelliklerini değerlendirmektedir ve 1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 30, 32 numaralı ifadelerden oluşmaktadır. Dış özgüven alt boyutu ise bireylerin dış çevre ve

sosyal yaşamlarına yönelik özgüvenleriyle ilişkili olup, bireylerin kolay iletişim kurabilmesi, kendini sağlıklı biçimde ifade edebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi ve risk alabilmesi gibi özelliklerini değerlendirmektedir ve 2, 6, 8, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 29, 31, 33 numaralı ifadelerden oluşmaktadır. Akın (2007) tarafından yapılan güvenilirlik analizinde ölçeğin bütünü için Cronbach's alfa katsayısı .83, iç öz güven ve dış öz güven alt boyutları için sırasıyla, .83 ve .85 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 23.0 ve SPSS Process 4.0 programları kullanılmıştır. Öncelikle verilerin normallik testi yapılmıştır. Ardından değişkenler arasındaki korelasyona bakılmış ve son olarak modelin analizine geçilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde yapılan normallik testi, korelasyon testi ve düzenleyici değişkenin test edildiği modelin analizine ilişkin bilgiler verilecektir.

Normallik Testi

Ölçeklerde elde edilen verilerin normallik testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Normallik testi sonuçları

Ölçekler	Statistik	Shapiro-wilk Katılımcı	p	Ort.	Çarpıklık	Basıklık
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	,922	189	,000	2,8360	,653	-,384
Aileden Alınan Sosyal Destek	,864	189	,000	2,6839	,845	-,308
Arkadaş(lar)dan Alınan Sosyal Destek	,885	189	,000	2,8571	,621	-,652
Özel Birisinden Alınan Sosyal Destek	,882	189	,000	2,9775	,640	-,729
Özgüven Ölçeği	,947	189	,000	3,8719	-,801	,944
İç özgüven alt boyutu	,941	189	,000	3,8769	-,772	,575
Dış özgüven alt boyutu	,943	189	,000	3,8651	-,739	,713

Yapılan normallik testinde Shapiro-Wilk değerleri yukarıda verilmiştir. Tüm ölçeklerin anlamlı çıktığı ($p < 0.05$) ve normal dağılmadığı görülmüştür. Ayrıca, çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve tüm değişkenlerin -1,5 ve +1,5 aralığında olduğu görülmüştür. Bu aralıkta olması verilerin normal dağılmadığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Güvenirlilik ve Faktör Analizi

Verilerin normal dağılım göstermesi üzerine çalışmada kullanılan ölçekler için öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi yapılmıştır. Elde edilen KMO değerinin 0.5'ten büyük olması ve Barlett's p değerinin anlamlı çıkması gerekmektedir (Field, 2000). Bunun üzerine güvenilirlik ve faktör analizine geçilmiştir. Elde edilen bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Güvenirlik ve faktör analizi sonuçları

Boyutlar	Madde Sayısı	Çıkarılan Madde S.	KMO ve Bartlett's	Bartlett's (p)	Toplam Varyans	Cronbach Alfa (α)
Çok Boyutlu						
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	12	2	,891	0,001	%78,56	,924
Aileden Alınan Sosyal Destek	4	-				,902
Arkadaş(lar)dan Alınan Sosyal Destek	4	2				,847
Özel Birisinden Alınan Sosyal Destek	4	-				,898
Özgüven Ölçeği	33	14	,936	,001	%55,67	,946
İç özgüven alt boyutu	17	6				,924
Dış özgüven alt boyutu	16	8				,890

Yapılan analiz sonrasında ölçeklerden bazı ifadelerin çıkarılması gerekmiştir. Arkadaş(lar)dan Alınan Sosyal Destek alt boyutunda toplanması gereken 8 ve 12 numaralı ifadelerin diğer faktörlere de yüklenmeleri nedeniyle çıkarılarak tekrar analiz yapılmıştır. Normalde 33 ifadeden oluşan Özgüven Ölçeğinde ise çok sayıda ifadenin birbiriyle çok yüksek korelasyona sahip olduğu bir diğer deyişle aynı şeyi ölçtüğü yorumlanmıştır. Bu ifadeler çıkarılarak tekrar analiz yapılmıştır ve istenen iki faktör altında ifadelerin toplandığı görülmüştür. Bu işlem esnasında İç özgüven alt boyutundan 21, 23, 25, 27, 30 ve 32 numaralı ifadeler, Dış özgüven alt boyutundan ise 2, 6, 8, 11, 13, 14, 31 ve 33 numaralı ifadeler çıkarılmıştır.

Değişkenler Arası Korelasyon Analizi

Araştırma tasarlanırken hazırlanan modellerin analizine geçmeden önce kullanılan değişkenler arasındaki korelasyona bakılmıştır. Elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Değişkenler arası korelasyon tablosu

	Cinsiyet	Yaş	Sosyo-Ekon Durum Aile Yapısı	Yenetek S.Puanı	YGS Puanı	İçOzGv	DisOzGv	OzGv	ASDAile	ASDArkd	ASDOzel
Sosyo-Ekon Durum	Pearson	-,117	,025								
	p	,109	,730								
Aile Yapısı	Pearson	-,052	,046	,055							
	p	,476	,531	,453							
Yenetek S.Puanı	Pearson	-,023	-,066	,009	,037						
	p	,749	,363	,901	,614						
YGS Puanı	Pearson	,076	,131	,169*	-,023	-,193**					
	p	,300	,072	,020	,751	,008					

IcOzGv	Pearson	-,046	,090	-,026	,137	,017	,004												
	p	,534	,218	,721	,060	,814	,953												
DisOzGv	Pearson	,006	,091	-,093	,099	-,030	-,012	,795**											
	p	,935	,215	,201	,177	,686	,872	,000											
OzGv	Pearson	-,025	,095	-,057	,128	-,002	-,003	,964**	,928**										
	p	,729	,193	,435	,080	,973	,972	,000	,000										
ASDAile	Pearson	,036	-,059	-,120	,107	,044	-,144*	-,157*	-,150*	-,162*									
	p	,621	,423	,100	,144	,552	,048	,031	,040	,026									
ASDArkd	Pearson	-,056	-,099	-,004	,119	,075	-,013	-,202**	-,233**	-,227**	,659**								
	p	,442	,177	,957	,102	,306	,857	,005	,001	,002	,000								
ASDOzel	Pearson	-,149*	-,127	-,043	,210**	,044	-,064	-,186*	-,113	-,164*	,633**	,560**							
	p	,040	,082	,554	,004	,552	,381	,010	,122	,024	,000	,000							
ASD	Pearson	-,068	-,109	-,075	,175*	,057	-,098	-,205**	-,173*	-,202**	,896**	,786**							,887**
	p	,350	,135	,306	,016	,436	,182	,005	,017	,005	,000	,000							,000

** . %99 düzeyinde anlamlı.

* . %95 düzeyinde anlamlı.

Yapılan korelasyon analizi sonucu değişkenler arasındaki ilişkiler yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Daha sonra regresyon analizlerine geçilmiştir.

Regresyon Analizi

Model 1'deki Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasında ilişkiyi ortaya çıkarmak için regresyon analizi yapılmıştır. ANOVA analizinden elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. Model 1 regresyon analizi

R	R ²	Uyarlanmış R ²	SD	F	p	Standardize Beta	VIF
,057	0,003	-0,09	16,377	,611	0,436	0,057	1,00

VIF değeri istenen 2,5 değerinin altında çıkmış (Allison, 1999) olsa da anlamlı çıkmamıştır (p= .436). Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle H₁ hipotezi reddedilmiştir.

H₁: Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasında anlamlı bir ilişki vardır. H₁ hipotezinin reddedilmesi üzerine alt hipotezlerdeki Sosyo-ekonomik durum, Cinsiyet ve Aile Yapısının düzenleyici etkisi analizi yapılamamıştır. Bu sebeple H_{1a}, H_{1b} ve H_{1c} hipotezleri de reddedilmiştir.

H_{1abc}: Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasındaki ilişkide Sosyo-ekonomik durumun, Cinsiyetin ve Aile Yapısının düzenleyici etkisi vardır.

Model 2'deki Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasında ilişkiyi ortaya çıkarmak için regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 6. Model 2 regresyon analizi

R	R ²	Uyarlanmış R ²	SD	F	p	Standardize Beta	VIF
,202	0,041	0,036	0,7951	7,938	0,005	-0,202	1,00

Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. VIF değeri de istenen 2,5 değerinin altında çıkmıştır (Allison, 1999). Bu nedenle H₂ hipotezi kabul edilmiştir.

H₂: Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Daha sonra Algılanan Sosyal Destek düzeyi alt boyutları ile Özgüven düzeyi arasındaki ilişki çok değişkenli regresyon analizi ile test edilmiştir.

Tablo 6. Model 2 alt boyutlar regresyon analizi

R	R ²	Uyarlanmış R ²	SD	F	p
,231	0,053	0,053	0,7941	3,476	0,017
	Standardize Beta	t	p	VIF	
Aileden Alınan Sosyal Destek	,003	,026	,979	2,16	
Arkadaş(lar)dan Alınan Sosyal Destek	-,197	-2,01	,046	1,88	
Özel Birisinden Alınan Sosyal Destek	-,055	-,582	,561	1,78	

Analiz sonucunda bağımsız değişken olarak kullanılan Algılanan Sosyal Destek alt boyutlarından en az birisinin anlamlı olduğu anlaşılmıştır (p= ,017). VIF değerlerine bakıldığında tüm değişkenlerin değeri istenen 2,5 değerinin altında çıkmıştır (Allison, 1999). p değerine bakıldığında sadece Arkadaş(lar)dan Alınan Sosyal Destek alt boyutunun Özgüven üzerinde bir etkisi olduğu görülmektedir (p= ,046). Standardize Beta katsayısına bakıldığında ilişkinin negatif yönlü olduğu görülmektedir. Arkadaş(lar)dan Alınan Sosyal Destekteki artış Özgüven düzeyinde az da olsa bir düşüşe neden olmaktadır. Bu sebeple H_{2a} hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

H_{2a}: Algılanan Sosyal Destek düzeyi alt boyutları ile Özgüven düzeyi alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Aracılık Analizi

Model 2'deki Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasında ilişkide Aile Yapısının aracı etkisini ortaya çıkarmak için öncelikle Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olması ve aracı değişken olan Aile Yapısının bu değişkenler arasında da anlamlı bir ilişki olması gerekmektedir. Baron ve Kenny'nin (1986) klasik regresyon analizinden yola çıkarak önerdiği koşullara göre; aracılık modellerinde bağımlı değişkenin, bağımsız değişken tarafından tahmin edilmesi gerekmektedir. Bağımlı ve bağımsız değişken arasında bir ilişki yoksa, aracı değişkenin aracılık edeceği bir ilişki de yoktur. Aracı değişken ise bağımsız değişken tarafından tahmin edilir; aracı değişken bağımlı değişken rolüne bürünür. Bağımlı değişken, bağımsız değişken tarafından açıklanan aracı değişken aracılığıyla tahmin edilir. Aracı değişken etkisi kontrol edildiğinde, bağımlı ve

bağımsız değişken arasındaki ilişkide anlamlı bir düşüş olur ya da bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı olmaz. Bu koşulların sağlanması üç adet regresyon eşitliğinin test edilmesiyle mümkündür. Bu analizlerin hepsini SPSS Process eklentisi tek seferde yapabilmektedir. Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasında yukarıda da görüleceği gibi anlamlı düzeyde bir korelasyon bulunmaktadır. Bu ilişkideki Aile Yapısının aracı rolünü test etmek için SPSS Process 4.0 programındaki Model 4 kullanılmıştır (Hayes, 2022).

X (bağımsız değişken): Algılanan Sosyal Destek düzeyi

Y (bağımsız değişken): Özgüven düzeyi

M (aracı/mediator değişken): Aile Yapısı

Tablo 8. Aile yapısının aracı rolü

R	R²	MSE	F	df1	df2	p
0,2609	0,0681	0,6174	6,7947	2	186	,0014
Model	coeff	Se	t	p	LLCI	ULCI
constant	3,9522	0,1488	26,5567	0	3,6586	4,2458
Algılanan Sosyal Destek	-0,1185	0,0368	-3,2163	0,0015	-0,1912	-0,0458
Aile Yapısı	0,1973	0,0844	2,337	0,0205	0,0307	0,3638
Algılanan Sosyal Desteğin Özgüven düzeyi üzerindeki doğrudan etkisi						
	Etki	se	t	p	LLCI	ULCI
	-0,119	0,0368	-3,2163	0,0015	-0,1912	-0,0458
Algılanan Sosyal Desteğin Özgüven düzeyi üzerindeki aracı üzerinden etkisi						
	Etki	BootSE	BootLLCI	BootULCI		
Aile Yapısı	0,0151	0,0102	0,0002	0,0392		

Algılanan Sosyal Desteğin Özgüven düzeyi üzerinde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p= 0,0015$). Bu ilişkideki Aile Yapısının aracı rolüne bakıldığında yine anlamlı olduğu görülmektedir. Process programında bu etki bir p değeri ile değil, aralık şeklinde gösterilmektedir. Modelin anlamlı çıkması için BootLLCI (0,0002) ve BootULCI (0,0392) arasında sıfır olmamalıdır (Hayes, 2022). Modelin anlamlı çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasındaki ilişkide Aile Yapısının aracı etkisi vardır. Buna göre H_{2b} hipotezi kabul edilmiştir.

H_{2b} : Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasındaki ilişkide Aile Yapısının aracı etkisi vardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye’de spor eğitimi, eğitimin her kademesinde veriliş amacına göre farklılık göstermektedir. İlköğretim, ortaöğretim ve lisans (seçmeli derslerde) seviyelerinde, kişinin spor alanında sahip olması gereken temel düzeyde bilgiler öğrencilere gösterilmektedir. Bu düzeylerde verilen eğitimin dışında mesleki anlamda spor eğitiminin verildiği, hedefleri ve amaçları doğrultusunda birbirinden farklılaşan kurumlar vardır. Bu kurumlar ise; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Bilimleri ve Spor Yöneticiliği gibi özel yetenek sınavları ile öğrenci alan bölümlerdir. Üniversitelerdeki bu bölümlerin bulunduğu fakültelerin çoğu kendi öğrenci ihtiyaçlarına göre farklı sistemlerde sınav uygulamaktadır. Bu sınavların amacı olsa da, sınav içeriği olarak birbirlerinden farklı

olabilmektedirler. Özel yetenek puanına göre alınan bu bölümlerdeki öğrencileri etkileyen birçok değişken vardır.

Çalışmada Algılanan Sosyal Destek ile Yetenek sınavı puanı arasındaki ilişkide cinsiyet, sosyo-ekonomik durum ve aile yapısının düzenleyici (moderatör) etkisi ve Algılanan Sosyal Destek ile Özgüven arasındaki ilişkide Aile Yapısının aracı etkisi analiz edilmiştir. Verilerin analiz sonuçlarına göre;

Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Yetenek Sınavı Puanı arasındaki ilişkide Sosyo-ekonomik durumun, Cinsiyetin ve Aile Yapısının düzenleyici etkisinin olmadığı görülmüştür. Zahal (2014)'ün çalışmasında sınav puanı ile cinsiyet ve anne- babanın durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tankız (2011) araştırmasında, sınav puanı ile cinsiyet ve aile durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir. Çalışmamızda elde edilen sonuçlar literatürdeki çalışmalar ile benzerlik göstermektedir.

Algılanan Sosyal Desteğin Özgüven düzeyi üzerinde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p= 0,0015$). Bu ilişkideki Aile Yapısının aracı rolüne bakıldığında yine anlamlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Algılanan Sosyal Destek düzeyi ile Özgüven düzeyi arasındaki ilişkide Aile Yapısının aracı etkisi vardır. Demo vd.(1987) çalışmasında aile içi iletişim ve öğrencilerin özgüveni arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Richards vd. (1991), ailenin desteği ve özgüven arasındaki ilişkiyi incelemiş ve ailenin destekleyici tutumunun öğrencinin özgüvenini artırdığı saptamıştır. Özcan (1996) ebeveyn tutumları ile özgüven arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Bilgin'in (2001) yaptığı çalışmada öğrencilerin sosyo ekonomik durumlarına ve anne babaların sergilediği aile tutumuna göre özgüvenlerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Çoruh (2020) araştırmasının sonuçlarında algılanan sosyal desteğin ile özgüven arasında bir ilişki tespit etmiştir. Erbir (2021) ise, çalışmasında algılanan sosyal destek ve özgüven kavramlarının alt boyutları arasında anlamlı korelasyonlar bulunduğunu göstermiş, algılanan sosyal desteğin alt boyutlarından olan aile desteği ve arkadaş desteğinin öğrencileri pozitif yönde ve anlamlı düzeyde etkilediği sonucunda ulaşılmıştır. Çalışmanın analiz sonuçları alan yazındaki diğer araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda 2021 - 2022 eğitim öğretim yılında eğitim gören 189 üniversite öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Daha sonra yapılacak olan araştırmalarda Türkiye'nin daha farklı bölgelerindeki üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler ile çalışmanın tekrarlanması önerilmektedir. Bununla birlikte daha sonraki çalışmalarda farklı özel yetenek sınavı ile öğrenci alan bölümlerin dahil edilerek karşılaştırma yapılıp, genellenebilir sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akın, A. (2007). Öz-Güven ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 167-176.
- Allison, P. D. (1999). *Multiple regression: A primer*. Pine Forge Press.
- Baptista, N., Alves, H., ve Pinho, J. C. (2020a). Uncovering the use of the social support concept in social marketing interventions for health. *Journal of Nonprofit and Public Sector Marketing*, Published Online, doi: <https://doi.org/10.1080/10495142.2020.1760999>.
- Baptista, N., Pinho, J. C., ve Alves, H. (2020b). Social marketing and online social support structure in contexts of treatment uncertainty. *Journal of Nonprofit and Public Sector Marketing*, 1–40, doi: <https://doi.org/10.1080/10495142.2020.1865233>.
- Baron, R. M., ve Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173.
- Barrera, M. (1986). Distinctions between social support concepts, measures, and models. *American Journal of Community Psychology*, 14(4), 413–445, doi: <https://doi.org/10.1007/bf00922627>.
- Başoğlu, S. T. (2007). *Psikoloji, insan bilimleri ve felsefe*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baykul, Y. (2000). *Educational and psychological measurement: classical test theory and application*. Ankara: ÖSYM.
- Berkman, L. F. (2000). Social support, social networks, social cohesion and health. *Social Work in Health Care*, 31(2), 3–14, doi: <https://doi.org/10.1300/J010v31n02>.
- Bilgin, O. (2011). *Ergenlerde özgüven düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Caplan, G. (1974). *Support systems and community mental health: Lectures on concept development*. Behavioral Publications.
- Cohen, J. R., Swerdlik, E. M., ve Phillips, M. S. (1996). *Psychological testing and assessment: An introduction to test and measurement*. 3rd ed. Mountain View, CA: Mayfield.
- Cutrona, C. E., ve Suhr, J. A. (1992). Controllability of stressful events and satisfaction with spouse support behaviors. *Communication Research*, 19(2), 154–174, doi: <https://doi.org/10.1177/009365092019002002>.
- Çelik, İ. (2001). *Ortaokul öğrencilerinin özgüven düzeyinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi: Afyonkarahisar örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Türk Hava Kurumu Üniversitesi İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Programı, Ankara.
- Çoruh, E. (2020). *Algılanan sosyal desteğin mücadele sporcularının özgüvenleri ve psikolojik dayanıklılıkları üzerindeki rolünün incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Spor Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Demo, D. H., Small, S. A., ve Savin-Williams, R. C. (1987). Family relations and the self-esteem of adolescents and their parents. *Journal of Marriage and the Family*, 705-715.

- Eker, D., Arkar, H., ve Yaldız, H. (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- Erbir, M. (2021). Covid-19 pandemisi kaynaklı uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sosyal destek algıları ve özgüven düzeylerinin ruh sağlığına etkisi: Kayseri Üniversitesi örneği. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 58-80. doi: <https://doi.org/10.31463/aicusbed.947119>.
- Fidell, S., Tabachnick, B., Mestre, V., ve Fidell, L. (2013). Aircraft noise-induced awakenings are more reasonably predicted from relative than from absolute sound exposure levels. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 134(5), 3645-3653.
- Field, A. (2000). *Discovering statistics using SPSS for Windows: advanced techniques for beginners*. Great Britain: Sage Publication.
- Hayes, A. F. (2022). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis, A Regression-Based Approach*. 3rd Ed. The Guilford Press.
- House, J., Umberson, D., ve Landis, K. R. (1988). Structures and processes of social support. *Annual Review of Sociology*, 14(1), 293–318, doi: <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.14.1.293>.
- Letourneau, N. L., Stewart, M. J., & Barnfather, A. K. (2004). Adolescent mothers: Support needs, resources, and support-education interventions. *Journal of Adolescent Health*, 35(6), 509–525, doi: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2004.01.007>
- Msengi, C. M., Arthur-Okor, H., Killion, L., ve Schoer, J. (2015). Educating immigrant women through social support. *SAGE Open*, 5(4), 1–8, doi: <https://doi.org/10.1177/2158244015611935>.
- Nunnally, J. C., ve Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özdemir, N. K. (2016). Deneysel bir çalışma: Bibliyopsikolojik danışmaya dayalı özgüven geliştirme programının 6. sınıf öğrencilerinin özgüven düzeylerine etkisi. *Elementary Education Online*, 15(1), 136- 147.
- Sarason, I. G., ve Sarason, B. R. (2009). Social support: Mapping the construct. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(1), 113–120, doi: <https://doi.org/10.1177/0265407509105526>.
- Stokes, J. P. (1985). The relation of social network and individual difference variables to loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, (48), 981–990.
- Traub, R.E. 1994. *Reliability for the social sciences: Theory and application*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Turner, R. J., ve Marino, F. (1994). Social support and social structure: A descriptive epidemiology. *Journal of Health and Social Behavior*, 35(3), 193–212, doi: <https://doi.org/10.2307/2137276>.
- Wall, J., Covell, K., ve MacIntyre, P. D. (1999). Implications of social supports for adolescents' education and career aspirations. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne Des Sciences du Comportement*, 31(2), 63–71, doi: <https://doi.org/10.1037/h0087074>.

- Wellman, B., ve Wortley, S. (1990). Different strokes from different folks: Community ties and social support. *American Journal of Sociology*, 96(3), 558–588, doi: <https://doi.org/10.1086/229572>.
- Wilcox, P., Winn, S., ve Fyvie-Gauld, M. (2005). It was nothing to do with the university, it was just the people”: The role of social support in the first-year experience of higher education. *Studies in Higher Education*, 30(6), 707–722, doi: <https://doi.org/10.1080/03075070500340036>.
- Yılmaz, E., Yılmaz, E., ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2), 71-79.
- Zahal, O. (2014). *Özel yetenek sınavına giren adayların öğrenme stilleri ve bilişsel esneklik düzeyleri ile sınav başarıları arasındaki ilişki*. (Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Malatya.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., ve Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 52(1), 30-41.
- <https://www.osym.gov.tr/TR,1453/ozel-yetenek-sinavi.html>.